

בבא בתרא צ"ג

שור שנגח פרה ולא ידוע אם משילדה נגחה נותן ח"נ לפרה ורבע לולד
הגמרא הביאה את מחלוקת רב ושמואל, כיצד נוהגים בספק ממון. לפי רב הולכים אחר הרוב, ולשמואל הולכים אחר המוחזק. ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו, שור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה, ואינו ידוע²⁴ אם עד שלא נגחה ילדה, ובעל השור פטור, או אם משנגחה ילדה. משלם חצי נזק לפרה, כדין שור תם, ורביע נזק לולד. משום שחצי נזק של הולד הוא ממון המוטל בספק וחולקין²⁵. לרב שאומר שהולכים בממון אחר הרוב, מדוע הוא ממון המוטל בספק, הלך אחר רוב הפרות שמתעברות ויולדות, וודאי מחמת נגיחה הפילה ובעל השור יתחייב חצי נזק לולד²⁶?

מתרצת הגמרא, אין הולכים כאן אחר רוב הפרות שמתעברות ויולדות, שעדיין יש ספק בנגיחת שור. האם השור בא כנגד פניה של הפרה ואז נגחה, ועוד לפני הנגיחה הפרה הפילה מחמת הפחד, ובעל השור פטור על הולד^{27 28}. ואפשר לומר שבא מאחוריה, ומחמת הנגיחה הפילה, ובעל השור חייב בדמי הפרה והולד, והוא ממון המוטל בספק וחולקין.

שור שהיה רועה ונצא שור הרוג בצדו אין אר' בידוע שזה הרגו
הגמרא שואלת, שלכאורה מחלוקת רב ושמואל היא מחלוקת תנאים. במה ששנינו, שור שהיה רועה ונמצא שור הרוג בצדו, אף על פי שזה מנוגח וזה מועד ליגח, זה מנושך וזה מועד לישוך, אין אומרים בידוע שזה נגחו וזה נשכו²⁹. ותנא קמא לא הולך אחרי אומדנא, ואינו אפילו ממון המוטל בספק לשלם מחצה, שמי יאמר שזה נגחו ולא שוורים אחרים. רבי אחא אומר, גמל העסוק ברביעה³⁰ בין הגמלים³¹, ונמצא גמל הרוג בצדו בידוע שזה הרגו, מפני שהוא מוחזק להכות בשעת הרביעה³². ורבי אחא הולך בדיני ממונות אחר אומדנא. וסברו שרוב הוא כמו חזקה, של השור

24 ואין ידוע לב"ד ולא עדים יודעין אבל הם יודעים שלא שנינו ואינו ידוע וכן אמרו בשנים אוחזין ולרבה בר רב הונא דאמר אמר סומכוס אפילו ברי וברי כו'. רשב"ם.

25 ומעמידים אותה שם לפי סומכוס. רשב"ם.

26 אלא ודאי רוב בממון אינו כלום אלא כפלאג ופלאג ולכן אמר סומכוס שחולקים, אבל סומכוס מודה בדשמואל שאומרים המוציא מחבירו עליו הראיה, שהרי לא נולד ספק במעשה שהרי הדבר ידוע איך היה המכר ואינו ממון המוטל בספק אלא כשנולד ספק בדבר שאין ידוע איך היה המעשה. רשב"ם

27 שכך הדרך להפיל מחמת פחד כמו מחמת נגיחה ממש וקי"ל (ב"ק דף נו.) המבעית חבירו פטור מדיני אדם וכ"ש בהמתו המבעית לבהמת חבירו דגרמא בניזקין פטור. רשב"ם.

28 וסמוך מיעוט דמפילות למיעוט דמביעותא הפילה ואיתרע לה רובא דרוב מתעברות ויולדות והא מחמת נגיחה הפילה והוה מחצה על מחצה. תוס'.

29 ואינו דומה לשור שנגח את הפרה ונמצא עוברה וכו', ששם ודאי נגח ופה יש ספק מי נגח. רשב"ם

30 סתם בהמות בשעת תשמיש משתגעות ומכים זכרים זה את זה, כך שמעתי מרבינו זקני. רשב"ם

31 הזכיר גמל ולא שור, לרבותא שתולים אפי' בגמל שצנוע בתשמישו כיון שבוטט בשעה שאוחר. תוס'

32 וכ"ש בשור המועד שנגח ג' פעמים ורבותא נקט גמל אוחר אע"פ שמעולם לא נגח ונשך. רשב"ם.

המוחזק ליגת. ומי שהולך בממון אחר חזקה הולך גם אחר רוב. ונמצא שרוב אמר כרבי אחא ושמואל אמר כתנא קמא.

רב אמר אפ' לת"ק ושמואל אמר דוחה הגמרא, שרוב אמר שהולכים בממון אחר הרוב אפילו לתנא קמא. תנא קמא לא אמר אלא שלא הולכים אחר חזקה, אבל הולכים אחר הרוב, מפני שרוב עדיף מחזקה, ואפשר לומר שאחד מרוב השוורים שבעולם נגחו. ושמואל אמר שאין הולכים בממון אחר הרוב אפילו לרבי אחא. ורבי אחא לא אמר אלא שהולכים אחר חזקה שהוא גופו הוא מוחזק, וכיון שהוא עומד בצדו הולכים אחר אומדנא. אבל אין הולכים אחר הרוב בממון.

המוכר פירות לחברו זרען ולא צמחו ואפ' זרע פשתן אינו חייב באחריותן ומביאה הגמרא ראייה ממה ששינונו, המוכר פירות לחברו זרען ולא צמחו, אינו חייב באחריותם, ואפילו זרע פשתן שרובו נמכר לזריעה, ולא הולכים אחר הרוב³³? עונה הגמרא, שתנאים נחלקו בדבר. ששינונו בברייתא, המוכר פירות לחברו וזרען ולא צמחו, זרעוני גינה שאין נאכלין חייב באחריותן, זרע פשתן אינו חייב באחריותן. רבי יוסי אומר נותן לו דמי זרע, שרוב הפשתן בעולם נזרע. אמרו לו, הרבה בני אדם לוקחין לדברים אחרים למאכל ולרפואה³⁴, ואינו חייב באחריותו. שואלת הגמרא, מי התנאים שנחלקו בדבר. אם הם רבי יוסי ואמרו לו, רבי יוסי מחייב כרב שהולכים אחר הרוב, ואמרו לו פוטרים כשמואל שלא חושש לרוב. הרי שניהם הולכים אחר הרוב, זה הולך אחר רוב האנשים, וזה הולך אחר רוב הזריעה!. אלא התנאים הם או תנא קמא ורבי יוסי, או תנא קמא ואמרו לו.

תנו רבנן, המוכר זרעוני גינה שאין נאכלין ולא צמחו, חייב באחריותן. ומהו נותן ללוקח? נותן את דמי הזרע לא את ההוצאה, שהיא גרמא בעלמא. ויש אומרים, אף את ההוצאה של החרישה ושכר הפועלים³⁵. ואמר רב חסדא, אותם 'יש אומרים' הוא רבן שמעון בן גמליאל³⁶.

אין לומר שת"ק ורשב"ג חולקים אם ומבררת הגמרא, היכן אמר זאת רשב"ג? אם נאמר דמי זרע או גם הוצאה שהוא רבן שמעון בן גמליאל שאומר במשנתנו,

33 והרבנות במה ששינונו אפילו היא שאע"ג שקונים את רוב הפשתן נלקח בשוק לזריעה לא הולכים אחר הרוב וקשה לרב. ואין הולכים אחר רוב הקונים שמשמשים לדברים אחרים למאכל ולרפואה, משום שרוב השימוש לזריעה הוא רוב גמור. רשב"ם.

34 וכנגד אחד שקנה י' סאין לזריעה יש מאה בני אדם שקונים סאה אחת למאכל ולרפואה והולכים אחר רוב הלוקחים. ורבי יוסי הולך אחר רוב הזריעה שהיחיד הקונה לזריעה קונה יותר ממאה שקונים למאכל ולרפואה. ות"ק דר' יוסי טעמו שודאי צריך ללכת אחר רוב הזריעה כר' יוסי ולחייבו, אלא שאין הולכים בממון אחר הרוב. שאל"כ מה ההבדל בין תנא קמא לאמרו לו. רשב"ם.

35 הוא קנס. רשב"ם.

36 אע"ג שקי"ל שיש אומרים הוא ר' נתן כמו שאמרו בסוף הוריות כאן היתה קבלה בידם שיש אומרים זה הוא רשב"ג וכן בפרק חזקת הבתים (לעיל דף לו:): אמרו מאן יש אומרים רבי אחא ובפרק ראשון יש אומרים ור' נתן נחלקו לגבי איוב. תוס'.

המוכר פירות לחבירו וזרען ולא צמחו, ואפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן. קשה ממה שרשב"ג אומר בסיפא, שזרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן. הרי גם תנא קמא אומר רק שזרע פשתן אינו חייב באחריותן, אבל זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן. אלא יש לומר שהתנא קמא ורשב"ג חולקים בהוצאה. התנא קמא סובר שנותן לו דמי זרע ולא דמי ההוצאה שהיא גרמא בעלמא ופטור. ורשב"ג אומר שבזרעונים שאינם נאכלים חייב בכל אחריותן, אפילו בהוצאה. ולא נאמר להיפך, מפני שכל תנא בא להוסיף דבר על התנא קמא. ושואלת הגמרא אולי המשנה כולה היא דברי רשב"ג. ויש להשלים את החסר ולשנות, המוכר פירות לחבירו וזרען ולא צמחו גם זרע פשתן אינו חייב באחריותן. דברי רשב"ג, שרשב"ג אומר זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב?

הולין חייבין ולא לתתם ועשאם טובין
וכי' חייב לרשב"ג נותן דמי בושתו

אלא הוא רבן שמעון בן גמליאל בברייתא ששינו, המוליך חטין לטחון ולא לתת, ועשאן טובין או מורסן. קמח לנחתום ואפאו פת ניפולין, שנופל פתיתין, בהמה לטבח וניבלה חייב, מפני שהוא בנושא שכר³⁷. רבן שמעון בן גמליאל אומר, נותן לו דמי בושתו ודמי בושת אורחיו. וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר מנהג גדול היה בירושלים, המוסר סעודה לחברו וקלקלה נותן לו דמי בשתו, שזימן אורחים ואין לו מה להאכילם³⁸, ודמי בושת אורחיו. עוד מנהג גדול היה בירושלים, מפה פרוסה על גבי הפתח, כל זמן שמפה פרוסה אורחין נכנסין³⁹, נסתלקה המפה אין האורחין נכנסין.

37 תוס' הקשו לס"ד שהבריייתא מדברת בחנם למה צריך להיות כש"ש? וי"ל שמרבים מפצע תחת פצע לחייב אדם המזיק על אונס אע"ג שלא חייב בכל אונס. ובירושלמי העמידו את מה שא' שאדם מועד לעולם בין ער בין ישן כשהכלים קדמו אבל אם הוא קדם וישן ואח"כ העמידו כלים אצלו ושרבן פטור. ובטבח אומן שקלקל אר"י שפטור והוא כעין גניבה שקרובה לאונס ואדם המזיק פטור בה. אבל באונס קרוב לפשיעה כעין אבידה, אדם המזיק חייב. תוס'.

38 וכל שכן יציאה שחסרו ממון. ואין הלכה כן לא כחכמים שפוטרם מבושת שהיא גרמא. רשב"ם. 39 והיא תקנה טובה לקבלת אורחים שידעו וילכו שם לאכול. רשב"ם.

